

“JO CREC”

1. INTRODUCCIÓ

Abans de començar podríem preguntar-nos, què és la fe? I donar una possible definició. Esperem que al final d'aquesta breu trobada, hàgim pogut donar resposta a tots els elements que la conformen:

La fe és un acte de la consciència i de la llibertat de l'home, resultant de la història, fruit de l'Església i do directe de Déu. Vista en la seva exercitació concreta és l'adhesió personal de l'home a Crist, fundada en: a) uns fets històrics (transmesos, interpretats i celebrats en l'Església); b) en la significació antropològica universal que descobrim en ells; c) en l'acció interior de Déu que inclina i ajuda a la nostra llibertat, intel·ligència i voluntat per tal que s'adhereixin a Crist com a portador no tan sols ni primàriament de la seva autoritat divina, sinó com a Veritat, Bellesa, Bondat mateixes i com a tal la única necessitat i suficiència de l'home¹.

Dins l'any de la fe on se'ns convida a aprofundir, conèixer, valorar, i viure la realitat i riquesa de la nostra fe, per tal de transmetre-la, avui iniciem aquesta formació reflexionant sobre aquest do: “Jo crec!”. En aquest “jo crec” i trobem units inseparablement l'acte de creure del creient: *la fides qua* pel qual el creient pel do i l'ajuda de la gràcia acull la fe i assumeix el contingut de la revelació; i la *fides quae*, el contingut de la fe. Ambdues es donen en un acte únic, sense que hi hagi separació entre elles.

Per tant, jo crec!, significa que jo acullo, confio en allò que he rebut i allò que jo he viscut, amb confiança; una fe que ha de ser responsable, per tant, una fe que vol créixer, vol conèixer, vol ser raonable, partint sempre des de la humilitat de saber que mai podrem accedir al misteri mateix de Déu.

2. L'HOME CREAT A IMATGE I SEMBLANÇA DE DÉU: CAMINS DE L'HOME A DÉU

Hem d'iniciar la nostra reflexió descobrint i analitzant la base antropològica del perquè la fe és possible i es dona en tot home i dona. Convé veure l'arrel i les condicions de possibilitat que té l'home per realitzar-lo:

- A) L'home, ser en relació

¹ O. González de Cardedal, *Fundamentos de Cristología I*, 327

La categoria que configura l'antropologia cristiana és la de l'home com a *imago Dei*, com a imatge de Déu. Déu ha creat l'home a imatge i semblança seva, per tant, Ell és l'únic que pot satisfer el seu desig. La teologia sempre ha afirmat que Déu sigui necessari com a causa física, la seva necessitat és metafísica: de l'ordre del ser, del sentit, d'arribar a la plenitud personal que tan sols es troba en la consumació en el Creador.

Per aquest motiu l'home sempre està obert al transcendent. L'home creat com a imatge de Déu resta obert per arribar un dia a ser semblant a Ell. Aquesta "assimilació" absoluta ha tingut lloc en Crist. Per aquest motiu l'home es defineix amb *coram Deo*, per estar davant de Déu, en aquest ser davant de Déu, l'home des de la seva llibertat pot afirmar i acceptar a Déu, o refusar-lo, sabent que qualsevol resposta de les dues afectarà i tindrà conseqüències per a la seva vida.

L'home creat a imatge i semblança de Déu està cridat a aquesta relació amb Déu. Per aquest motiu hem de comprendre l'home com a ésser en relació des d'una doble significació: 1) en primer lloc, per definició diem que Déu és relació, ja que es comprèn com la relació d'amor entre el Pare, el Fill i l'Esperit Sant. Per tant, som creats a imatge d'aquest Déu trinitari que viu en l'eterna relació unitària d'amor; 2) en segon lloc, l'home està destinat a complir el fi del perquè ha estat creat: la relació definitiva en Déu. D'aquesta manera comprenem que la fe és per a l'home aquest pregustar ja en aquest món aquesta relació definitiva per la que hem estat creats.

- B) Camins de l'home a la fe

Hem vist per tant com l'home és creat a imatge i semblança de Déu; en ell per tant també es troben inscrits camins, interrogants... que tan sols troben resposta en Déu. En proposem tres:

1) L'esperança: l'home ser finit

L'home és un ser finit, i necessita omplir la seva vida de sentit, la seva existència anhela allò que no amenaci la seva vida. Per tant, l'home espera, i aquest esperar és per definició esperar des de la vida contra la mort. És una esperança que ens obre a una realitat absoluta, ens permet participar d'ella en el món, sentint-nos superiors a la nostra fragilitat, mortalitat i pobresa. L'home busca saciar la seva finitud i per, i la resposta la troba en la plenitud. És el que K. Rahner ha definit com a «esperança transcendental»: en la que cada home necessita afirmar-se en el definitiu.

2) L'amor

Parlem de l'amor *àgape*, que viu la relació amb l'altre com a fruit de la gratuïtat y de donació. És l'amor pur i autèntic enfront a l'*eros* que tan sols busca saciar les seves necessitats. Tots necessitem estimar i ser estimats, forma part del ser de l'home. Amor i mort són dos pols oposats i irreconciliables. Per aquesta raó l'amor és anticipació de la vida plena en Déu, perquè l'amor és el que omple de vida i sentit l'existència humana. En Déu trobem la resposta, perquè Ell és Amor, i al mateix temps és la resposta definitiva enfront la mort.

3) La justícia

Aquesta via cobra relleu en la nostra època contemporània. Sorgeix de la constatació que en la història de la humanitat hi ha una abundància de dolor, sofriment i injustícia. Hom es dóna compte que la justícia autèntica no existeix en aquest món. L'home té el profund convenciment que el bé preval sobre el mal (en aquesta arrel es fonamenta la teologia de Moltmann, Horkheimer o Metz), i per tant, la història s'ha d'emmarcar en una perspectiva de redempció. Per tant, tan sols Déu és l'únic que pot assegurar una autèntica justícia enfront la injustícia d'aquest món. Així, la resurrecció de Jesús enfront aquesta situació dóna una resposta de perdó, que és la justícia de Déu.

3. CAMINS DE DÉU A L'HOME

A la llibertat de l'home per accedir al desig, a l'acceptació, a la comprensió de Déu, el precedeix Déu com a actor principal, que presenta i fa accessible al cor de l'home la resposta de plenitud. D'aquesta realitat es desprèn que en l'experiència cristiana: no és l'home el que primordialment busca a Déu sinó que és Déu qui busca l'home.

Cal partir de la comprensió que Déu arriba a l'home al constituir-lo en imatge seva i destinar-lo a la seva semblança, però aquest no arriba a Déu si ell no ho consent. Per tant, és el do del Senyor, la Gràcia el que il·lumina el cor de l'home. Per tant, és indispensable la crida originària que fa Déu en l'Esperit. És precisament l'Esperit el que vessa l'amor de Déu en els nostres cors per mostrar enfront de l'absurd i el sense sentit una proposta d'esperança. És així com l'Esperit prepara i capacita intel·lectualment a l'home amb Déu: som "agraciats" perquè l'Esperit crea una nova obertura cap a Déu, i una nova receptivitat per entrar en l'experiència de Déu.

D'aquesta manera, l'home creat a imatge i semblança de Déu, "com a capacitat receptiva i expressiva de la seva pròpia divinitat", és empès, és cridat per l'Esperit a una relació personal amb Déu, relació que espera l'obertura i la resposta

de l'home a l'Absolut que se li ha donat com a possibilitat suprema, i en la qual l'home descobreix la seva veritat. Veritat inscrita en el cor de l'home des de la seva creació, ja que Déu crea l'home per tal que sigui el seu company d'aliança. Així, tot desig conscient o inconscient que l'home té per Déu, ve precedit per el do de Déu inscrit en cada home des de la creació.

Aquest actuar de Déu en el cor de l'home és la "font interna de la fe": és a dir, la gràcia que permet interpretar els signes d'aquest món als quals l'home hi té accés, per dirigir-se a la realitat divina.

L'home no pot reconèixer l'acció de Déu fora de si Déu mateix no l'il·lumina des de dins, acompassant el subjecte humà a la realitat divina que tracta de reconèixer. Aquest creuament de camins, entre el camí de Déu als homes, i el camí dels homes a Déu es dona en Crist, d'una manera més concreta: en l'encarnació i en la resurrecció; per l'encarnació la Paraula assumeix la humanitat en ella, i per la resurrecció integra definitivament la humanitat en el ser mateix de Déu. Al mateix temps, la resurrecció ens mostra el destí de la plenitud de l'existència humana en la qual conflueixen l'anhel i la pregunta de l'home, i la resposta a l'Absolut.

Per tant, la fe no és un descobriment de la intel·ligència natural, sinó com la gesta i gràcia de Déu. La fe és un do de Déu. Els teòlegs han definit la virtut teològica de la fe com: un hàbit permanent que configura la nostra intel·ligència per tal que estigui en consonància amb la paraula, la voluntat i l'acció divines. La fe com a do possibilita aquesta trobada i relació personal amb Déu.

4. RELATS RESURRECCIÓ - KERIGMA

Quan una persona arriba a dir, a confessar que ell creu, s'uneix a la fe de l'Església, la fe que ha rebut per tants testimonis que l'han transmès. Per això és important iniciar fixar-nos en el relat de les aparicions del Ressuscitat, perquè allí hi trobem l'arrel de la fe que permet confessar als apòstols, i nosaltres amb ells: Jo crec! És precisament la resurrecció la "clau" hermenèutica que desvetlla, obre definitivament el camí de la fe en l'home, que permet acollir la revelació definitiva de Déu.

D'entre els diferents relats, prenem el de 1 Cor 15,3-8, el qual és considerada com la confessió fonamental:

Primer de tot us vaig transmetre el mateix ensenyament que jo havia rebut: que Crist morí pels nostres pecats, com deien ja les Escriptures, i fou sepultat; ressuscità el tercer dia, com deien ja les Escriptures, i s'aparegué a Cefes i després als Dotze.

Després es va aparèixer a més de cinc-cents germans a la vegada, la majoria dels quals encara viuen, però alguns ja són morts. Després es va aparèixer a Jaume i, més tard, a tots els apòstols. Finalment, al darrer de tots, com a un que neix fora de temps, se'm va aparèixer també a mi.

Aquesta confessió de fe, el kerigma, no és pròpia ni original de St. Pau, sinó que la rep de l'Església i la transmet a les seves comunitats. Per tant, en Pau se'ns mostra com el kerigma és per ser rebut, viscut i transmès. Perquè la fe la rebem com St. Pau de l'Església, per això jo crec, però també creiem! Ella és dipositària d'aquesta fe, i només en ella podem trobar-nos amb Déu, perquè en l'Església Crist es continua fent present en el món.

Des d'aquí comprenem que precisament la fe és l'encontre, la trobada amb el ressuscitat. Podem trobar signes de la resurrecció: el sepulcre buit, la transformació dels apòstols... Però la fe no sorgeix ni es pot fonamentar en elles, la fe sorgeix d'aquesta trobada personal. Per aquest motiu, tota pedagogia de la fe, i tota catequesis, ha de cercar i conduir a la persona en aquest encontre personal amb Déu.

5. LA LLUM DE LA RESURRECCIÓ

Què és el que va fer possible aquesta fe, aquest canvi en els apòstols, aquest accés a la fe?: bàsicament dos elements:

- la convivència, la història de Jesús amb els seus deixebles, que va transformant, potser inconscientment, el seu cor i el seu coneixement, el que anomenem "la pedagogia de Jesús", i que avui en paral·lelisme hauria de ser la nostra catequesi i la nostra pastoral.
- El segon element, i en paraules de St. Tomàs d'Aquino, els "ulls de la fe" pel do de l'Esperit. Els apòstols no podien reconèixer ni confessar la fe per ells mateixos, perquè la realitat de Déu els supera, els trascendeix, els "ulls de la fe", el do de Déu permet superar la limitació humana, per acollir i confessar la fe.

Ens trobem que la resurrecció ofereix una comprensió nova als deixebles, una nova llum que els fa comprendre tota la història de la seva vida, en una lectura retrospectiva que els empeny a comprendre els seus gestos, les seves paraules, el do de l'encarnació, per tant, fins al misteri de Déu mateix. Però al mateix temps obre una perspectiva nova, quelcom ha succeït que els transforma, després de la resurrecció ja no són els mateixos, s'obre un nou horitzó centrat en aquesta confessió de la fe, el temps de l'Església, el temps del compromís pel Regne en el

qual nosaltres també ens trobem inscrits fins a la Parusía, fins a la segona vinguda de Crist.

Aquest doble moviment que possibilita la resurrecció és precisament el dinamisme i realitat del NT. Tots els escrits són fets des de la perspectiva i comprensió de la resurrecció, que ens ajuden a comprendre l'encarnació, la proexistència de Jesús, Jesús com el Fill, el Messies, Crist i Senyor, i alhora la vida nova de l'home en Crist que en l'ara i aquí viu en tensió escatològica fins a la vinguda definitiva de Jesús.

Per tant podem dir que la resurrecció suposa l'inici de la fe; és llum perquè els permet endinsar-se en la comprensió del misteri de Déu, el misteri de Crist i el misteri de l'home. Podríem dir que la resurrecció és la porta d'entrada en Déu mateix; en la resurrecció es troben íntimament en Jesús la humanitat i la divinitat, és la revelació màxima de Déu i de l'home. Per tant, la nostra fe: el nostre coneixement de Déu, el nostre encontre amb Déu, la nostra vida nova, neix de la resurrecció, i està orientada a la vida en Déu a la fi dels temps.

6. ACCÉS ACTUAL A LA FE:

L'home d'avui es pot preguntar si ell pot fer la mateixa experiència de fe que els apòstols. Lògicament no pot ser idèntica però sí que és anàloga, o per això pot tornar a trobar-se amb el Senyor, pot acollir el kerigma i el pot confessar, perquè no rememorem uns records, sinó que gràcies a la humanitat de Jesús, per ser una esdeveniment escatològic, surt del temps i s'endinsa en el ser mateix de Déu, i des d'Ell es fa contemporani a tot home i tota dona.

En aquest sentit ens trobem amb tres elements que es donen en tot procés d'accés a Jesús, es poden donar en diferent ordre, però tots són bàsics i essencials en tot procés constitutiu de la fe:

a) La història originària

Cada creient no parteix de zero en la seva relació amb Déu, el precedeix una història que ha de conèixer. Per aquest motiu, per a conèixer a Jesús un s'ha de remetre al Jesús jueu, fill de Maria i membre del Poble escollit, una història la del Poble de Déu que ha que és i ha estat lloc de relació de Déu i el seu poble. Per això, la història de l'Església també és expressió de la relació i del coneixement de la comunitat amb Déu.

Per conèixer i comprendre a Crist cal conèixer el seu marc referencial, que es troba en el judaisme, com també cal conèixer l'experiència de l'Església naixent i la seva missió a través del temps, perquè és l'itinerari en el qual s'ha aprofundit en

el coneixement del Déu revelat per Jesús: la fe per tant, també es funda en la història, però una història transcendida, en la mesura en que és percebuda y acollida com a revelació i autodonació de Déu.

L'home no pot conèixer directament a Déu en essència; la història amb la seva experiència és per a l'home un testimoni autoritzat i normatiu per a la fe de tots els creients. La història per si sola no condueix a la fe, però si que és ajuda per a la fe si s'aconsegueix passar de la mera constatació de fets passats, i descobrir la presència de Déu que s'ha manifestat en ella.

Així la història es converteix en invitació que es fa a tot home per a donar una resposta a Jesús.

b) El testimoni

Però no hi ha història que puguem considerar sagrada sense els testimonis que ens ofereixen el seu autèntic sentit salvífic. Són precisament els testimonis els que transmeten la fe. En aquest sentit, Olegario González de Cardedal defineix a l'Església com "la cadena mai trencada de testimonis". D'aquesta manera, el cristianisme es una religió de testimoni personal.

El testimoni és empre la mediació necessària per a la transmissió de la fe. Un testimoni que s'inicia en els apòstols com a testimonis qualificats i autoritzats pel mateix Jesús. El mateix Jesús no escriu res, confia en l'experiència i el coneixement que han rebut els seus deixebles. És precisament la resurrecció la que transforma la vida dels apòstols que els fa capaços d'anunciar a Crist fins al martiri, expressió del testimoni suprem.

Aquesta transformació en la seva pròpia vida és el signe de credibilitat i autenticitat del que testimonien. És doncs a través dels primers testimonis que es transmet aquesta "fe pasqual". Però el testimoni cristià no s'esgota amb els apòstols, sinó que es transmet de generació en generació, perquè cada cristià viu i exerceix la seva missió en el món com els primers apòstols. Testimonis que es fonamenten en la relació personal amb Déu, que és resposta lliure a la proposta que Ell els hi fa.

c) La litúrgia

La història originària, el testimoni i la litúrgia, són els "llocs" en l'Església pels quals ens podem trobar amb Jesús. D'aquesta manera, en la litúrgia es troba el lloc primordial de la confessió de Jesucrist, perquè el baptisme inserta a cada home en el destí de mort i resurrecció de Jesús, i l'eucaristia és el lloc per excel·lència per a la trobada amb el Ressuscitat, el lloc on ens fem partícips dels dons salvífics de la seva obra, i on ens inserim en el seu cos que és l'Església.

Per aquest motiu, l'eucaristia ha estat per a l'Església, des de les primeres comunitats fins al present, el lloc on es reconeix i transmet la persona i l'obra de Jesús. La litúrgia és la "presencialització" del que va realitzar Jesús, en concret de la seva mort i resurrecció. D'aquesta manera, la litúrgia, i especialment la eucaristia, és un lloc hermenèutic per al coneixement de Jesús, el centre de la nostra fe.

7. CONCLUSIÓ

Per tant, aprofundir i viure amb autenticitat el "Jo crec" en el "creiem" de l'Església en ajuda i dóna resposta a "l'Any de la fe" que vivim, ja que es presenta en la doble exigència de la fe: conèixer més profundament el contingut de la fe, i renovar la vivència i transmissió d'ella. Per tant, actualitzar i donar nou dinamisme a l'experiència pasqual: acollir el missatge del Ressuscitat, encarnar-lo a la pròpia vida i comunicar-lo.

Acabem doncs amb aquesta fragment de la Porta Fidei que sintetiza el que hem dit i ens disposa a viure-ho:

El coneixement de la fe introdueix en la totalitat del misteri salvífic revelat per Déu. El assentiment que es presta implica per tant que, quan es creu, s'accepta lliurement tot el misteri de la fe, ja que qui en garanteix la seva veritat és Déu mateix que es revela i dóna a conèixer el seu misteri d'amor. Per altra banda, no podem oblidar que moltes persones en el nostre context cultural, encara que no reconeixent en ells el do de la fe, busquen amb sinceritat el sentit últim i la veritat definitiva de la seva existència i del món. Aquesta recerca és autèntic "preàmbul de la fe".